

200 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Οι νίκες σε Κιάφα-Ναυαρίκο. Η καταστροφή στο Πέτα

Γράφει: Γιώργος Γκορέζης*
Υποστρήγος ε.α., αρθρογράφος-συγγραφέας

Μετά την εξουδετέρωση και καταστροφή του Αλή Πασά, ο Χουρσίτ Πασάς κυριέυσε ολόκληρη την Ήπειρο, εκτός από το Σούλι. Αφού απέτυχαν οι προσπάθειες συμβιβασμού του με τους Σουλιώτες, ο Χουρσίτ αποφάσισε να αναβάλει τη κάθοδο του στη Νότια Ελλάδα, και να εκστρατεύσει εναντίον του Σουλίου με όλες του τις πολεμικές δυνάμεις, που υπερέβαιναν τους 14.000 πεζούς.

Οι Σουλιώτες μόλις κατόρθωσαν να αντιτάξουν χιλίους πολεμιστές. Τους διαίρεσαν σε τρία σώματα, και με αρχηγούς τους Νότη Μπότσαρη στο πρώτο Σώμα, Διαμαντή Ζέρβα στο Δεύτερο και τους Δράκο, Δαγκλή και Γούση στο τρίτο, κατέλαβαν το Στενό του Αγίου Νικολάου, τη διάβαση του Ζαβρούχου και τη διάβαση του Μαμάκου, απαγορεύοντας στον εχθρό να προσεγγίσει τον τόπο τους. Ο Νότης Μπότσαρης, δεχθείς ισχυρή πίεση του εχθρού, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τον Αγ. Νικόλαο και να πιάσει θέσεις στα υψώματα πίσω από την Κιάφα. Ο Ζέρβας, πιεσθείς κινδύνευσε να αιχμαλωτιστεί, και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη διάβαση Ζαβρούχου. Ο Δράκος πρόλαβε να καταλάβει την περιτειχισμένη εκκλησία Αγίου Δονάτου στη θέση ράχη Κούγκι, μέχρι την οποία είχαν προχωρήσει οι εχθρικές δυνάμεις. Μετά από αιφνιδιαστική επίθεση του Δράκου, οι Τούρκοι ετράπησαν σε φυγή.

Ο Χουρσίτ, που αφίχθηκε την επομένη μέρα, έδωσε διαταγή να κινηθεί όλος ο στρατός κατά του Ναυαρίκου και της Κιάφας. Στις 17 Ιουνίου 1822 ο Βρυώνης και ο Μουχουδάρης με 6.000 τουρκαλβανούς επιτίθενται στο Ναυαρίκο, ο δε Αλβανός αρχηγός Μπότας επιτίθεται στην Κιάφα. Ο Κίτσος Τζαβέλας διακρίνεται στις επιχειρήσεις για την άμυνα της Κιάφας, και ο Σ. Τρικούπης εκφράζει τον ηρωισμό των Σουλιωτών με τη παροιμιώδη φράση « Εάν η υπερέχουσα ανδρεία των Σουλιωτών δεν ήταν πανταχόθεν γνωστή, τα

περί ων ο λόγος της εποχής αυτής κατορθώματα ήρκουν να το μαρτυρήσωσι ». Οι επανειλημμένες επιθέσεις των τούρκων προσκρούουν στον ηρωισμό των Σουλιωτών και αποτυγχάνουν. Ο Χουρσίτ αφήνει τον Ομέρ Βρυώνη γενικό αρχηγό της Ηπείρου και ο ίδιος γύρισε στην Λάρισα.

Ο Μαυροκορδάτος που είχε την προεδρία του εκτελεστικού από τις αρχές του 1822 διαπίστωσε ότι θα ήταν προς όφελος των Ελλήνων να διατηρηθεί η αντίσταση των Σουλιωτών, που απασχολούσε μεγάλες τουρκικές δυνάμεις, και προσπάθησε να μεταφερθεί το θέατρο του πολέμου στην Ήπειρο, για να ανακουφιστούν οι περιοχές του Μοριά και της Ρούμελης. Στις 23 του Απριλίου ψηφίστηκε διάταγμα και συγκροτήθηκε ένα Σύνταγμα Πεζικού από πέντε Λόχους. Συγκροτήθηκε επίσης μια διλοχία από εκατόν είκοσι φιλέλληνες, όλοι σχεδόν αξιωματικοί, με διοικητή τον Ιταλό Συνταγματάρχη Αντρέα Δάνια. Οργανώθηκε ακόμη και μία πυροβολαρχία με δύο κανόνια και διοικητή το Γάλλο Συνταγματάρχη Ολιβιέ Βουτιέ. Αρχηγός δε και διοικητής ολόκληρου του τακτικού στρατού που επρόκειτο να εκστρατεύσει στην Ήπειρο τοποθετήθηκε ο Γερμανός Στρατηγός Κάρολος Νόρμαν.

Στις 22 του Μάη το Στράτευμα του Μαυροκορδάτου μπάρκαρε σε πλοία που θα τον μετέφεραν στο Μεσολόγγι, μαζί του δε πήρε το Μάρκο Μπότσαρη και τον Θοδωράκη Γρίβα, όπως επίσης και τον Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Στις 8 Ιουνίου έφθασε από το Μεσολόγγι στο Κομπότι Άρτας και κατασκήνωσε στην κορυφή του υψώματος. Ελάχιστοι τοπικοί αρχηγοί δέχτηκαν καθ' οδόν να τον ενισχύσουν, και τα σώματά τους, που δεν ξεπερνούσαν τις 3.000 άνδρες, στρατοπέδευαν στην πλαγιά του Κομποτίου προς την Άρτα. Ο τουρκικός στρατός είχε στη διάθεση του πάνω από 15.000 πεζούς και αρκετό ιππικό.

Μετά από τουρκική επίθεση στο Κομπότι, που ήταν κατά κάποιο τρόπο αναγνωριστική κρούση, ακολούθησε γενικότερη αποφασιστική επίθεση κατά του ελληνικού Στρατοπέδου. Ο τακτικός στρατός και οι φιλέλληνες είχαν ταχθεί στις δύο λοφοσειρές, ανάμεσα από τις οποίες βρίσκεται το χωριό Πέτα. Στο κέντρο της πρώτης σειράς τοποθετήθηκε ο τακτικός στρατός με τον Ταρέλλα, ενισχυμένος με δύο κανόνια και δέκα πυροβολητές. Η διλοχία των φιλελλήνων με το Δάνια έπιασε θέσεις στο αριστερό, που ήταν και το πιθανότερο σημείο τουρκικής επίθεσης. Στο δεξιό πήραν θέση οι Επτανήσιοι με τον Σπύρο Πανά. Στα υψώματα που βρίσκονταν πίσω από το χωριό έμειναν για εφεδρεία τα άτακτα ελληνικά σώματα, με το Βαρνακιώτη στο κέντρο, τον Μπότσαρη αριστερά και δεξιά τον Γώγο με τον Βλαχόπουλο, ενώ λίγο πιο πίσω έπιασαν θέσεις ο Ίσκος, ο Γάτσος και ο Δημοτσέλιος. Όλες αυτές οι δυνάμεις των Ελλήνων δεν ξεπερνούσαν τις 2.000, με το πολυαριθμότερο μέρος τα σώματα των ατάκτων, που ήταν εφεδρεία.

Ο στρατός αυτός έμεινε ανοχύρωτος, επειδή οι φιλέλληνες και οι τακτικοί που είχαν ταχθεί στην πρώτη σειρά, θεωρούσαν ταπεινωτικό για τον

ηρωισμό τους να χτίσουν ταμπούρια, όπως έκαναν τα άτακτα πολεμικά σώματα. Ο σπληνικός Γώγος εις μάτην υπέδειξε και στον αρχηγό των φιλελλήνων και στον αρχηγό του τακτικού Συνταγματάρχη Ταρέλλα να οχυρωθούν. Πήρε την απάντηση: « Ξέρουμε και εμείς να πολεμάμε καπετάν Γώγο! ».

Η Τουρκική επίθεση άρχισε με κρούση στο Κομπότι. Τη νύχτα της 3ης προς 4η Ιουλίου, τουρκικός στρατός από 8.000 άνδρες βγήκε από την Άρτα με αρχηγούς τους πασάδες Μεχμέτ Ρεσίτ και Ισμαήλ Πλιάσα. Μονάδες του τουρκικού στρατού τράβηξαν προς το Κομπότι, ενώ η κύρια δύναμη κατευθύνθηκε στο Πέτα. Λίγο πριν ξημερώσει ο τουρκικός στρατός, με πρωτοπορία το ιππικό, κινείται κυκλωτικά προς τις γραμμές των φιλελλήνων.

Ο αγώνας για κάθε σπιθαμή εδάφους παίρνει άγρια μορφή. Οι ντελήδες ορμούν κατά των πυροβολητών, που με κανένα τρόπο δεν εγκαταλείπουν τα πυροβόλα τους. Δίπλα τους οι τακτικοί στρώνονται στο έδαφος κατακρεουργημένοι από τις σπάθες του ιππικού, τους αντικαθιστούν οι επόμενοι, που πέφτουν και αυτοί νεκροί. Οι Επτανήσιοι επίσης, συσπειρωμένοι γύρω από τους αρχηγούς τους, μπαίνουν και αυτοί στο μακάβριο χορό, προξενούν σημαντικές απώλειες στα μαινόμενα στίφη των Τουρκαλβανών, αλλά τελικά, ο ένας μετά τον άλλο στρώνονται νεκροί στο έδαφος. Οι Τούρκοι κατορθώνουν να διασπάσουν τις γραμμές των τακτικών και να διασκορπίσουν τους ηρωικούς αυτούς μαχητές. Θα σκοτώνονταν όλοι αν δεν κατέφθανε ο σπληνικός Γώγος με τους άνδρες του, που κτύπησαν τους τούρκους και διευκόλυναν την διαφυγή τους. Ανάμεσα τους σοβαρά τραυματισμένους και ο στρατηγός Νόρμαν.

Τραγικότερη η θέση των φιλελλήνων, που απομονώθηκαν στο Πέτα. Ο Συνταγματάρχης Δάνιας, βλέποντας ότι ο αγώνας ήταν άνισος, έδωσε εντολή για υποχώρηση προς το Κομπότι, βλέποντας όμως ότι πέφτει πάνω σε μεγάλη δύναμη τούρκων, ξαναγυρίζει προς το Πέτα. Οι φιλέλληνες, πιεζόμενοι τώρα από όλα τα μέρη, δεν σκέφτονταν πλέον παρά πως θα πουλήσουν ακριβότερα τη ζωή τους. Σκηνές άφθαστου ηρωισμού και δραματικού μεγαλείου ακολουθούν. Είκοσι Τόσκηδες ρίχνονται συγχρόνως κατά του Συνταγματάρχη Δάνια, τον ανατρέπουν, τον κτυπούν όλοι μαζί, και του παίρνουν το κεφάλι. Έντεκα Πολωνοί με τον αξιωματικό Μαρζέφσκι, έχοντας εξαντλήσει τα πυρομαχικά τους, ανεβαίνουν στη στέγη μιας εκκλησίας. Οι τούρκοι ανεβαίνουν στην εκκλησία, και ο αγώνας συνεχίζεται σώμα προς σώμα, με τις γροθιές και τα δόντια. Τελικά και οι δώδεκα Πολωνοί σκοτώθηκαν, αφού έστρωσαν το έδαφος γύρω τους με τουρκικά κορμιά. Ο Γάλλος λοχαγός Μονιάκ, τραυματισμένος στην κνήμη, στηρίζεται στον κορμό μιας ελιάς, όταν ολόκληρο μπουλούκι ρίχνεται εναντίον του. Θέλουν να τον παραδώσουν ζωντανό στον Πασά, υπολογίζοντας ότι θα πάρουν γερό μπαξίσι. Όμως οι φοβεροί σπαθισμοί του Μονιάκ ρίχνουν τους τούρκους γύρω του στο χώμα, με κραυγές λύσσας και πόνου. Τότε κάποιος πηγαίνει πίσω του και τον πυροβολεί από τα νώτα. Και τότε οι τουρκαλβανοί

ρίχνονται πάνω του και του παίρνουν το κεφάλι.

Τώρα οι περισσότεροι φιλέλληνες κείτονται άψυχοι στο πεδίο της μάχης. Μόνο δύο λοχαγοί, ο Γερμανός Χέλμαν και ο Βέλγος Ανναί, μ' όλο που είναι τραυματισμένοι, κατορθώνουν με είκοσι πέντε άλλους, να ανοίξουν δρόμο με τα σπαθιά, και να προχωρήσουν προς ορεινή διάβαση που ήταν αφύλακτη. Και την τραγικότερη τύχη είχαν όσοι πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Φορτώθηκαν τα κεφάλια των σκοτωμένων συντρόφων τους και τα μετέφεραν στην Άρτα.

Η τύχη του ελληνικού στρατού στο Κομπότι και το Πέτα ήταν κάτι πολύ σοβαρότερο από μια απλή ήττα. Τα δύο τρίτα από το σώμα των φιλελλήνων και ο αρχηγός τους, οι μισοί από τους Επτανησίους, καθώς και το τρίτο του τακτικού στρατού με το Συνταγματάρχη του έπεσαν στο πεδίο της μάχης, ενώ τα άτακτα σώματα διαλύθηκαν και σκορπίστηκαν. Έτσι η εκστρατεία της Ηπείρου κατέληξε σε ολοκληρωτική καταστροφή.-

*e-mail:ggorezis@yahoo.gr

web : ggore.wordpress.com